

FELADATMEGOLDÓ VISELKEDÉS ÉS KOMBINATÍV STRATÉGIÁK ELEMZÉSE FELSOROLÓ KOMBINATÍV PROBLÉMA MEGOLDÁSA KAPCSÁN

Szabó Zsófia Gabriella / SZTE BTK Neveléstudományi Doktori Iskola;
MTA-SZTE Természettudomány Tanítása Kutatócsoport
Steklács János / ELTE Tanító- és Óvóképző Kar

Kulcsszavak: kombinatív gondolkodás; kombinatív stratégiák; feladatmegoldó viselkedés

A kombinatív gondolkodás mérése során megkülönböztethetjük a megoldás jóságát jelző mennyiségi és a gondolkodás stratégiáját mutató minőségi dimenziót (Csapó, 2003 nyomán). Utóbbit nevezi English (1991) kombinatívstratégiának. A képességmennyiségi dimenziójával több hazai kutatás foglalkozott (pl. Csapó, 2001; Csapó és Pásztor, 2015; Nagy, 2004; Szabó, Korom és Pásztor, 2015), azonban a minőségi dimenzió kapcsán csak nemzetközi vizsgálatokról (pl. English, 1991, 1993; Halani, 2012; Lockwood, 2013) van tudomásunk. Kutatásunk célkitűzése a stratégiahasználat feltárására irányuló későbbi vizsgálataink előkészítése, mely érdekében célunk volt (1) a feladat megoldása során alkalmazott stratégiák azonosítása, valamint (2) a feladatmegoldó viselkedés megismerése. Feltételeztük, hogy változatos stratégiahasználatot és kitöltési mintázatokat fogunk tapasztalni, valamint, hogy a jobban teljesítők esetében jellemzőbb lesz valamilyen következetes rendszer az összeállítások felsorolásában. A vizsgálatban két 3. évfolyamos osztály vett részt (N=48), a tanulók a Csapó-féle kombinatív teszt online változatának (Csapó és Pásztor, 2015) egyetlen képi feladatát oldották meg. Az adatfelvétel egyénileg, a Tobii T120-as szemmozgásvizsgáló műszerrel történt, ami lehetővé tette a tanulók szemmozgásának és feladatmegoldásának rögzítését. Az adatok kvantitatív elemzése érdekében 7 kategórián belül 19 szempontot határoztunk meg, szempontonként többnyire 4-5 lehetséges értékkel. A kategorizálás a videók többszöri áttekintése alapján történt. Következtetéseinket gyakorlati táblázatok alapján fogalmaztuk meg. Vizsgálatunk eredményeképpen English (1991) 6 stratégiájából kiindulva 14 stratégiát azonosítottunk. A válaszok vektorok formájában való kódolása (I. Csapó 1998) kapcsán megállapítottuk, hogy a látható sorrend nem minden esetben azonos azzal, ahogy a tanulók az összeállításokat létrehozták. A feladatmegoldó viselkedés illusztrálására a teljesítmények alapján három részmintát alkottunk (I. 60% alatt II. 60% felett III. 100%). Előzetes elvárásunkkal összhangban a tökéletes megoldást nyújtók (III.) esetében gyakoribb a következetesebb stratégiák használata. A jobban teljesítőkre (II. és III.) jellemzőbb, hogy az instrukció elolvasásával kezdik a feladatot, és nagyobb arányban tekintik végig a feladat szövegét. Ezzel szemben az I. csoport fele a szöveg elolvasása nélkül kezd neki a feladatnak, és csak egyharmaduk nézi teljesen végig az instrukciót. A feladat végén, a tökéletes megoldást nyújtók (III.) közül a kezdetlegesebb stratégiákat használók alaposabban ellenőrzik a megoldásaikat, míg a fejlettebb stratégiákat használókat – vélhetően a következetes felsorolás miatt – kevésbé jellemzi az alapos áttekintés. Kutatásunk hozzájárul a tanulók gondolkodásmódjának, feladatmegoldó viselkedésének megismeréséhez. Az eredmények alapul szolgálhatnak a feladatmegoldás és a gondolkodási stratégiák fejlesztéséhez, ezáltal a tanítási-tanulási folyamat hatékonyabbá tételéhez. A kutatást a Magyar Tudományos Akadémia Tantárgy-pedagógiai Kutatási Programja támogatta.